Europees Parlement
2024-2029

Commissie buitenlandse zaken

2025/2216(INI)

5.2.2026

ONTWERPVERSLAG

over een aanbeveling van het Europees Parlement aan de Raad, de Commissie en de vicevoorzitter van de Commissie/hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid betreffende de bevordering van transnationaal beheer op het gebied van water in het belang van conflictpreventie en vrede
(2025/2216(INI))

Commissie buitenlandse zaken

Rapporteur: Leoluca Orlando

INHOUD

Blz.

ONTWERPAANBEVELING VAN HET EUROPEES PARLEMENT 3

TOELICHTING 7

BIJLAGE: BEKENDMAKING VAN INPUT 9

ONTWERPAANBEVELING VAN HET EUROPEES PARLEMENT

aan de Raad, de Commissie en de vicevoorzitter van de Commissie/hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid betreffende de bevordering van transnationaal beheer op het gebied van water in het belang van conflictpreventie en vrede
(2025/2216(INI))

Het Europees Parlement,

– gezien het VN-verdrag inzake de bescherming en het gebruik van grensoverschrijdende waterlopen en internationale meren van 1992,

– gezien zijn resolutie van 7 mei 2025 over de Europese strategie voor waterweerbaarheid[1],

– gezien de factsheet van het Bureau van de Hoge Commissaris van de Verenigde Naties voor de mensenrechten getiteld “The Right to Water”, gepubliceerd in augustus 2010,

– gezien de conclusies van de Raad van 19 november 2018 over waterdiplomatie,

– gezien de conclusies van de Raad van 19 november 2021 over water in het extern optreden van de EU,

– gezien artikel 121 van zijn Reglement,

– gezien zijn resolutie van 2 april 2025 over mensenrechten en democratie in de wereld en het beleid van de Europese Unie op dit gebied – jaarverslag 2024[2],

– gezien het verslag van de Commissie buitenlandse zaken (A10-0000/2025),

A. overwegende dat water essentieel is voor het overleven van de mensheid en al het leven op aarde en daarom duurzaam en eerlijk moet worden beheerd;

B. overwegende dat toegang tot water een mensenrecht is en een voorwaarde voor stabiliteit en vrede;

C. overwegende dat de klimaatverandering een grote bedreiging vormt voor watervoorraden en waterecosystemen en de waterstress verergert;

D. overwegende dat waterkringlopen steeds onregelmatiger worden en worden gekenmerkt door gewelddadige schommelingen tussen ernstige droogte en verwoestende overstromingen als gevolg van de klimaatverandering; overwegende dat alle met ijs bedekte gebieden in de wereld de afgelopen jaren melding hebben gemaakt van

[1] Aangenomen teksten, P10_TA(2025)0091.
[2] PB C, C/2025/4390, 9.9.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/4390/oj.

ijsverlies; overwegende dat menselijke activiteiten verantwoordelijk zijn voor een aanzienlijk deel van de verontreiniging van zoetwatervoorraden wereldwijd;

E. overwegende dat grensoverschrijdende waterhoudende grondlagen, meren en stroomgebieden die door twee of meer landen worden gedeeld, 60 % van de zoetwaterstromen in de wereld uitmaken;

F. overwegende dat de meeste landen geen grensoverschrijdende regelingen hebben voor gedeelde waterlichamen;

G. overwegende dat waterstress en unilaterale acties van landen in grensoverschrijdende wateren, zoals vervuiling of overexploitatie, of de aanleg van infrastructuur, gevolgen hebben voor alle staten die aan die wateren grenzen; overwegende dat geschillen over de toegang tot water grotere conflicten veroorzaken en kunnen aanwakkeren, met ernstige gevolgen voor de regionale stabiliteit en de menselijke veiligheid;

H. overwegende dat water van oudsher weliswaar als katalysator voor samenwerking heeft gefungeerd, maar de afgelopen tien jaar vaker in verband is gebracht met conflicten dan met samenwerking;

I. overwegende dat stroomopwaartse gebruikers van watersystemen een aantal relatieve voordelen hebben ten opzichte van stroomafwaartse gebruikers;

J. overwegende dat gewapende conflicten en bezetting de toegang tot water en de transnationale samenwerking op het gebied van water aanzienlijk verstoren;

1. beveelt de Raad, de Commissie en de vicevoorzitter van de Commissie/hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid aan:

   a) de rol van grensoverschrijdend waterbeheer in het extern optreden van de EU te vergroten, zodat het een zinvol instrument is voor de preventie en oplossing van conflicten en het opbouwen van vertrouwen op regionaal, nationaal en internationaal niveau, met name in gebieden die kwetsbaar zijn voor de gevolgen van de klimaatverandering en waar water al schaars is;

   b) het gebrek aan operationele overeenkomsten tussen regeringen die grensoverschrijdende waterbekkens delen, aan te pakken en alle nodige deskundigheid en technische en financiële bijstand van de EU beschikbaar te stellen om regeringen bij te staan bij het vaststellen en uitvoeren van dergelijke regelingen en steun te verlenen aan stroomgebiedorganisaties;

   c) de rol van transnationaal waterbeheer in het extern optreden en de diplomatie van de EU te versterken en daartoe de Europese Dienst voor extern optreden (EDEO) en de EU-delegaties over de hele wereld te voorzien van passende financiële en personele middelen om grensoverschrijdende activiteiten op het gebied van waterbeheer en diplomatie ter plaatse binnen en tussen partnerlanden te initiëren en te begeleiden;

d) te zorgen voor meer en gestage financiering voor grensoverschrijdend waterbeheer van de EU in het extern optreden van de EU in het kader van het volgende meerjarig financieel kader;

e) het geografische toepassingsgebied van grensoverschrijdende waterbeheerprojecten van de EU uit te breiden van Afrika en Centraal-Azië tot Noord- en Zuid-Amerika, het Midden-Oosten en Noord-Afrika, en Oost- en Zuid-Azië door middel van een Team Europa-aanpak;

f) de multilaterale samenwerking op het gebied van water te versterken, met name binnen de VN, door de globalisering van het Waterverdrag van de VN voort te zetten en op te voeren en de uitvoering van de duurzameontwikkelingsdoelstellingen (SDG's), met name SDG 6 inzake schoon water en sanitaire voorzieningen, te ondersteunen;

g) te investeren in een transparanter overzicht van alle lopende EU-steun voor de bevordering van grensoverschrijdend waterbeheer op internationaal niveau en te zorgen voor samenhang en stroomlijning van alle werkzaamheden en financiering in alle relevante directoraten-generaal en tussen de EDEO en de Commissie;

h) waar mogelijk voor schoon water van goede kwaliteit te blijven zorgen, duurzaam waterbeheer te bevorderen en verschillende innovatieve watertechnologieën toe te passen, met inbegrip van op de natuur gebaseerde oplossingen;

i) ervoor te zorgen dat de waterinitiatieven van de EU wereldwijd de aanhoudende gegevenslacunes en het gebrek aan gegevensuitwisseling tussen regeringen aanpakken door partnerlanden uit te rusten met technische en fysieke middelen om de waterniveaus en de kwaliteit van grensoverschrijdende stroomgebieden doeltreffend te monitoren, en door gegevens uit te wisselen en gemeenschappelijke normen voor gegevensverzameling tussen partnerlanden te bevorderen om de compatibiliteit te vergroten;

j) intergouvernementele en regionale samenwerkingsinstrumenten bij het beheer van watervoorraden te bevorderen, met bijzondere aandacht voor het waarborgen van een eerlijke verdeling van water tussen landen en bedrijfssectoren, en bestuursstructuren op lokaal en gemeenschapsniveau te ondersteunen om inclusieve besluitvorming en inclusief waterbeheer te bevorderen;

k) de capaciteiten van de EU op het gebied van monitoring en vroegtijdige waarschuwing te versterken door middel van digitalisering en moderne technologieën; de monitoring te versterken van waterschaarste en watergerelateerde conflictrisico's wereldwijd, zoals de inzet van water- en waterinfrastructuur als wapen en het opzettelijk ontzeggen van toegang tot water, en dit deel uit te laten maken van de conflictpreventiesystemen van het crisisresponscentrum van de EDEO;

l) onderzoek naar duurzaam grensoverschrijdend waterbeheer, het delen van water, samenwerking en innovatie te stimuleren en te financieren, onder meer via Horizon Europa;

m) een hoge EU-ambtenaar aan te stellen als speciale vertegenwoordiger van de EU die tot taak heeft watergerelateerde conflicten te voorkomen en op te lossen, samenwerking op het gebied van water te bevorderen en waterbronnen en -systemen te beschermen, ook tijdens gewapende conflicten en in grensoverschrijdend verband;

n) de rol van het internationaal recht en de internationale rechtbanken bij de beslechting van geschillen over transnationale waterlichamen te versterken om te zorgen voor duidelijkheid en verantwoordingsplicht met betrekking tot de wettelijke verplichtingen van alle staten die aan de betrokken transnationale wateren grenzen;

2. verzoekt zijn Voorzitter deze aanbeveling te doen toekomen aan de Raad, de Commissie en de vicevoorzitter van de Commissie/hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid.

TOELICHTING

Water is essentieel voor het leven. Toegang tot water is een mensenrecht en een voorwaarde voor stabiliteit en vrede.

De waterschaarste neemt echter toe. Overmatig industrieel gebruik, overbevolking en verontreiniging veroorzaken wereldwijd waterstress, terwijl de gevolgen van door de mens veroorzaakte klimaatverandering het verschijnsel verder verergeren. Meer dan de helft van het zoet water in de wereld stroomt over grenzen heen en meer dan 150 landen delen grensoverschrijdende stroomgebieden. Veel van deze stroomgebieden bevinden zich in regio's die worden gekenmerkt door instabiliteit, klimaatstress en zwakke instellingen. Er is vaak sprake van ongelijke toegang tot watervoorraden, gedeeld tussen landen of binnen landen, als gevolg van slecht beheer en ontoereikend beleid. Dit wordt steeds meer erkend als een aanjager van kwetsbaarheid, migratie, ontheemding en een groeiende bron van spanningen, instabiliteit en conflicten, binnen en tussen staten. Hoewel dit verslag de aandacht wil vestigen op constructieve manieren waarop de EU conflicten kan voorkomen door middel van transnationaal waterbeheer, moet worden opgemerkt dat actoren in verschillende gewapende conflicten wereldwijd de toegang tot water beperken om humanitaire crises te veroorzaken en waterinfrastructuur vernietigen om tactische militaire redenen.

Bestaande externe instrumenten van de EU zijn al actief op dit gebied, waaronder NDICI – Europa in de wereld, Global Gateway en de initiatieven van de EU op het gebied van waterdiplomatie. Hoewel ze welkom en nuttig zijn, zijn ze op zichzelf niet voldoende: zij moeten worden geactualiseerd, beter worden gefinancierd en gecoördineerd om doeltreffende regionale samenwerking te vergemakkelijken, instellingen voor waterbeheer te versterken en duurzame investeringen te mobiliseren; de externe instrumenten van de Unie moeten ook actiever worden ingezet in het kader van een partnerschap met de EU-lidstaten en hun financiële en administratieve instrumenten en capaciteit.

Voorts moet de externe betrokkenheid van de EU en de EDEO inzake grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van water dringend worden versterkt door middel van politieke dialoog, bemiddeling, diplomatieke contacten, technische bijstand en capaciteitsopbouw, gegevensuitwisseling, stroomgebiedbeheer, bevordering van transparante besluitvorming en beheer, ondersteund door geloofwaardige instellingen en rechtskaders, met bijzondere aandacht voor lokale actoren, en bevordering van inclusief bestuur dat rekening houdt met de behoeften van kwetsbare gemeenschappen en minderheden.

Het versterken van transnationaal waterbeheer is een langetermijninvestering in stabiliteit, conflictpreventie en duurzame ontwikkeling. In dit verband moet in het extern optreden van de Unie in toenemende mate het strategische belang van transnationaal waterbeheer worden erkend en bevorderd als een belangrijk instrument voor conflictpreventie op lange termijn, regionale stabiliteit, sociale gelijkheid en menselijke veiligheid, alsook voor duurzame ontwikkeling. De Commissie buitenlandse zaken (AFET) van het Europees Parlement moet ervoor zorgen dat transnationaal waterbeheer wordt erkend als een diplomatieke en veiligheidsprioriteit binnen het buitenlands beleid van de EU — in de nabuurschaps- en uitbreidingsregio's zoals de Balkan, het Midden-Oosten en Noord-Afrika en de Sahel, alsook in de mondiale betrokkenheid van de Unie.

BIJLAGE: BEKENDMAKING VAN INPUT

Overeenkomstig artikel 8 van bijlage I bij het Reglement verklaart de rapporteur in het verslag input te hebben opgenomen over aangelegenheden in verband met het onderwerp van het dossier die in het kader van de opstelling van het ontwerpverslag door hem is ontvangen van de volgende belangenvertegenwoordigers die binnen het toepassingsgebied van het Interinstitutioneel Akkoord over een verplicht transparantieregister[1] vallen, of van de volgende vertegenwoordigers van overheidsinstanties van derde landen, met inbegrip van hun diplomatieke vertegenwoordigingen en ambassades:

1. Belangenvertegenwoordigers die binnen het toepassingsgebied van het Interinstitutioneel Akkoord over een verplicht transparantieregister vallen
2. Vertegenwoordigers van overheidsinstanties van derde landen, met inbegrip van hun diplomatieke vertegenwoordigingen en ambassades

De bovenstaande lijst is opgesteld onder de exclusieve verantwoordelijkheid van de rapporteur.

De rapporteur verklaart dat aan natuurlijke personen die met hun naam en/of functie in de lijst worden vermeld privacyverklaring nr. 484 van het Europees Parlement (https://www.europarl.europa.eu/data-protect/index.do) is verstrekt, waarin de voorwaarden voor de verwerking van hun persoonsgegevens en de rechten in verband met die verwerking worden toegelicht.

[1] Interinstitutioneel Akkoord van 20 mei 2021 tussen het Europees Parlement, de Raad van de Europese Unie en de Europese Commissie over een verplicht transparantieregister (PB L 207 van 11.6.2021, blz. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2021/611/oj).